Ufficio Stampa della Provincia autonoma di Trento
Piazza Dante 15, 38122 Trento
Tel. 0461 494614 - Fax 0461 494615
uff.stampa@provincia.tn.it

COMUNICATO n. 1803 del 16/06/2026

Palai en Bersntol, an sperimental ont an nain architekturbèrk ver en gònze Trentin

De lòntarchitektur ont de alpine lòntschòft

[Mòcheno] Der Projekt van PNRR “De kròft va de sprochminderhait: s bider augea’ van taitschn derver en sud van Alpn” hòt gamòcht kemmen s dorf va Palai en Bersntol an bircklegen sperimentalbèrk bou as kemmen tsuacht prinzipn ont architektur qualitetn ver za bècksln s lòntumpau ont biderlem mòchen an alpinelònt. De zboate edizion van trèff, “Lòntarchitektur ont de alpine lòntschòft”, organisiart van TSM-STEP Schual ver en Govern van lònt ont van lòntschòft ka de gamoa’sol va Palai en Bersntol, hòt gabellt drauklòffen va de nètz van biderpaun ont verhòltn der gschicht pahalter pet de architektur va haitzegento. De heff ont de hittn, asou ist arauskemmen bail de òrbetn, sai’ oa’n van bichtestn zoachen van lòntsistem van Bersntol, an pahalter as ist nèt lai ver de architektur ober ver en sozial ver de kultur ont de birschòft aa.

“De òrbetn vourtrong durch en projekt PNNR “De kròft va de minderhait: s bider lem van dorf pet taischa burzn en sud va de Alpn" - hòt tsòk der **Giovanni Gardelli** iberòllviarer van Dipartiment urbanistik, strom, kataster, grunttisch ont lòntzòmmhòlt va de Provinz - mòchen toal van a greasera strategi ver an nain vurm ver za stea’ ont lem de pèrng, as de Autonome Provinz va Trea’t hòt pfuntn bail de vourder legislatur pet de iberòll Lander van Pèrg. En doi vurm, Palai en Bersntol ist a sperimentalbèrk ver de òrbetn ont ver de nainprojektn ver en gònze Trentin. De òrbetn ver en biderpaun ont richtn en turisteschn vurm aa van heff ont hittn miasn kemmen tschechen abia an vurm ver za mòchen lem s lònt durch s kennen van gschicht pahalter van paun ont va de aussicht as oa’zege ist van òndern”.

“Der doi vurm ver za bidermòchen lem de architektur van dorf, gamòcht do en Bersntol, - hòt klòfft der president van TSM, **Francesco Barone** - gip bèrt en de identitet va de gamoa’schòft van bersntol ont s sai’ guat za derhòltn de sai’na burzn ont, en de glaiche zait guat sai’ za sechen se en de zukunft, ont en de glaiche zait s guat sai’ van Trentin za gea’ envire nem en de sai’na gamoa’schòftn. Biderpaun, biderprauchen ont biderlem mòchen sai’ gaben de beirter schlissl as hom pfiart de òrbet as de heff: nèt lai an biderpau aloa’ ober an òrbet gamòcht ver de lait ver de umbèlt ont ver de birtschòft. TSM ist a struktur ver en enviretrong van Trentin as zòmmpintet mearer bissn ont ziln as guat sai’ za viarn projektn ver en enviretrong as hòrt sai’. De òrbetn va untersuach ont u’lear gamòcht en Palai - hòt derklort der Barone - sai’ gaben iberhaup bichte, bavai men hòt gamecht òrbetn as a toal òndra aspektn as hom noat za kemmen gamischt ver za pesser tea’ de òrbet. Der doi projekt ist zòmmpuntn van an roatn zbirn, derstellt van an

knopf zbischn praich, identitet ont burzn pet en bècksln, s envire gea’ ont s guat sai’ za vernaiern se ont biderlem. Nou mear kurz: a lebeta tròcht van trentiner, derzeilt en doi Tol bou as de sproch va de biag as kimmp galisnt va de mame, van votern ont van noni, ist s bersntolerisch”.

De TSM-STEP Schual ver en Lòntregiar ont ver de Lòntschòft ist de drauschauer va de Lòntschòft, - hòt derklort der **Gianluca Cepollaro** va TSM - pet en u’vòng propre van Bersntol, ist kemmen u’pfònk an projekt as keart en gònze Trentin, ver za kennen s pahalter va de lòntumpau ont en de u’lear as men praucht ver za viarn s bècksln van storische hittn as sai’ an ausònder pahalter. An untersuach as schauk nèt lai en de architektonische ont urbanistik aspektn ober en de sèlln as sai’ sozialn ont kulturaln aa, durch a letratsuach as schellt sai’ storische ober aa va haitzegento ont schaung abia as de kunst van heff ont van hittn sai’ van òchthundertert jor envire. Durch de u’lear tea ber envire trong, zòmm pet de amministratorn, de sèlln as de projektn mòchen, de hòntbèrker ont de jungen van òrbetschualn, s kennen ausrichtn de lòntpahalter en an rèchtn vurm, as schauck s bèrt van alpine lòntschòft. Finz iaz hom ber garift za untersuachen de Val di Sole ont der Primiero, iaz tea’ber noschuang en de piana Rotaliana. Untersuach, u’lear ont klòffen - hòt er garift Cepollaro - sai’ de referenzn van an metodologische be as hèlft za hom a guata strategi ver za mòchen bider lem s lònt ont iberhaup ver za versichern s rèchte vurm za nemmen u’ de gamoa’schòft”.

“S gilt as de storische lòntarchitektur lòk ens - hòt unterstraicht **Alberto Winterle** as hòt drautschauk iber de technische sait van trèff - steat iber de “naiekait’”, asou za bissn za hearn se toal ont asou sai’ guat za hòltn sa lebet. S innrichtn va naia elementn ist aa an vurm ver za gem bèrt en òlta innsitzn as meing bècksln der sai’ prauch no as men gip omport en noatekaitn as nea’mer sai’. Ver za nèt kemmen sai’ galok s ist bichte vernaiern sa ont richtn sa ver za kemmen perfekt ver za bider mòchen lem s lòntschòft aa. De zòmmnètzn as araus sai’ kemmen bail en trèff long sechen de noatekait za bissn lesn ont verstea’ s bèrt va sèll as ber sai’ noch za u’riarn ont iberhaup s bissn se innmischn en an vurm gamòcht va kreativen òrbetn”.

S hòt gòp laischiar 80 architektn, ingeniarn, forestaln ont geometre as hom toalganòmmen en trèff, zbischn de doin s hom klòfft aa de architektn Matteo Scagnol ont Sandy Attia van òrbetomt MoDus, as en tema van alpine lòntschòft zbischn gschichtn paunpraich ont architektur sprochen va haitzegento ont nou der architekt Enrico Scaramellini as hòt bolten klòfft van biderpaun van haiserpahalter van alpn.

Do de letrattn ont de vrogn:
https://drive.google.com/drive/folders/1IKMhftdIf_nVwxvSAdone-KCvtEJSnn0_

Ibersetz gamòcht van Sprochtirl va de Tolgamoa'schòft Hoa Valzegu' ont Bersntol

(cdt)